TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

Hollolan kunta
Tarkastuslautakunta 2021-2024

Sisällys

1 Tarkastuslautakunnan katsaus ... 2

2 Tarkastuslautakunta ... 3

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot ... 3

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ... 4

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta ... 4

3 Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2023 ... 6

3.1 Strategian toteutumisen mahdollistajat ... 6

3.2 Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta ... 16

3.3 Väestö ... 17

3.4 Arvio konsernipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 17

3.4 Ympäristöterveydenhuolto, Hollolan kunnan osuus ... 21

3.5 Arvio Ympäristöterveyslautakunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 23

3.6 Arvio Hyvinvointivaliokunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 25

3.7 Arvio Elinvoimavaliokunnan palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta ... 27

3.8 Kuntakonserni ja konsernivalvonta ... 29

4 Henkilöstö ... 31

5 Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen ... 32

5.1 Tulot ... 32

5.2 Menot ... 32

6 Vuoden 2022 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet ... 34

7 Yhteenveto ... 35

8 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ... 36

1 Tarkastuslautakunnan katsaus

Tämä on valtuustokauden 2021-2024 kolmas arviointikertomus. Tarkastuslautakunta on haastatellut kunnan viranhaltijoita sekä luottamushenkilöitä ja tutkinut sitä, miten kunnan hallinto on toiminut vuonna 2023, ja miten kunnanvaltuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet.

Arviointikertomus on laadittu edelleen ns. ”liikennevalomallilla”, ja olemme pyrkineet siihen, että asiakirja olisi selkeä ja helposti luettava. Henkilöstökertomus ei mahdollistanut henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen arviointia liikennevalomallilla, koska selkeät tavoitteet puuttuvat edelleen.

Lautakunta toivoo, että niin kunnanvaltuutetut kuin viranhaltijatkin lukiessaan tätä arviointikertomusta vuodelta 2023 kiinnittävät erityistä huomiota kriittisiin huomioihin. Lautakunta toivoo jatkossa viranhaltijoilta selkeämpiä tavoitteita, parempaa mittarointia ja suunnitelluista aikatauluista kiinnipitämistä, jotta asioiden toteutuminen on helpompaa havaita. Meidän kaikkien yhteinen tavoitteemme tulisi olla kotikuntamme, Hollolan, kaikinpuolinen kehittäminen.

Lopuksi kiitämme viranhaltijoita annetuista vastauksista ja pyydetyistä lisäselvityksistä.

Tarkastuslautakunta

2 Tarkastuslautakunta

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty Kuntalain 14. luvussa ja kunnan hallintosäännössä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on myös huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnan tehtävään kuuluu myös seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tehtävien suorittamista sekä sen on tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi, huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat ja tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Kuntalaissa asetettujen tehtävien lisäksi tarkastuslautakunnalla on tärkeä tehtävä toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa. Lautakunnan tehtävänä on myös kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen.

Tarkastuslautakunnan tehtävä on myös valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuus tuli voimaan 1.6.2017.

Keskeisimpänä tarkastuslautakunnan tehtävistä voidaan pitää valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunnan arviointityön järjestämistä varten on tarkastuslautakunta laatinut nelivuotiskauden kattavan arviointisuunnitelman, jota täsmennetään vuosittain. Tarkastuslautakunta on laatinut nelivuotiskauden suunnitelmaan pohjautuvan arvioinnin työohjelman vuodelle 2023. Vuosittaiseen arviointiin kuuluu aina myös taloudellisen tilanteen arviointi.

Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi, tarkastuslautakunnan työnä on myös toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi, joka on pyritty huomioimaan myös vuoden 2023 arviointityössä.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset on esitetty tässä arviointikertomuksessa. Arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta esittää arvionsa strategisten (2022-2035), toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstöstä. Tarkastuslautakunta esittää havaintojaan ja arvioitaan myös muista toimintavuoden aikana esille tulleista keskeisistä asiakokonaisuuksista.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on 2023 valinnut toimikaudekseen 2021–2024 tarkastuslautakuntaan seitsemän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2023 arviointityössä:

Jäsen	**Varajäsen**
Erkki Arvila, puheenjohtaja	Toni Vehmola
Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja	Anssi Ikävalko
Jyrki Joensuu 11.12.2023 asti	Leea Jokinen
Jasmin Kauko	Tapani Ihalainen
Marko Mikkola 11.12.2023 alkaen	Leea Jokinen
Juha Rehula	Hannu Heikkilä
Anne Suomäki	Sofia Rossi
Aada Söyrilä	Päivi Pasanen

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 toiminnan arviointiin liittyen 11 kertaa. Päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja HT, JHT Ville Valkonen Revisium Oy:stä.

Arvioinnin painopistealueena tilikauden 2023 osalta ovat arviointisuunnitelman 2021-2024 mukaisesti konsernipalvelut ja konserniohjaus, sekä konserniyhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen, sisäinen valvonta ja riskienhallinta, hyvinvoinnin palvelualueen hankinnat ja ostopalvelut (sopimukset ja niiden sisältö esim. laatumittarit ja niiden valvonta). Tarkastuslautakunta on vuoden 2023 arviointityötä toteuttaessaan käsitellyt taulukossa esitettyjä aiheita ja kuullut seuraavia viranhaltijoita niihin liittyen:

Kokous-aika	**Arvioitavat/läpikäytävät asiat**	**Arviointimenetelmä**
ke 6.9.2023	-Talouskatsaus ja konsernipalvelujen ajankohtaiset asiat -Tilintarkastajan työohjelma -Tarkastuslautakunnan työohjelma 2023 ja aikataulutus	Haastattelut: -Hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen -Tilintarkastaja
ke 11.10.2023	-Kunnanhallituksen alainen toiminta -Tytäryhtiöiden kuuleminen / Hollolan Tilapalvelut Oy ja Hollolan Asuntotalot Oy	Haastattelut -Kunnanhallituksen puheenjohtaja Mika Lampola - toimitusjohtaja Reijo Reponen

ke 15.11.2023	-Sivistystoimen ajankohtaiset asiat - Hyvinvoinnin palvelualueen ajankohtaiskatsaus, hankinnat ja ostopalvelut -Arviointikertomuksen vastineet	Haastattelut: -Rehtori Anssi Vidman -Hyvinvointijohtaja Kim Strömmer
ke 13.12.2023	-Luottamusmiesten kuuleminen -Konsernipalvelut ja konserniohjaus, sisäinen valvonta ja riskienhallinta	Haastattelut: - Pääluottamusmiehet Hyvinvoinnin palvelualueelta Mari Kurisjärvi JHL Heli Pohjonen Juko -Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen
ke 17.1.2024	-Tilintarkastuksen väliraportointi -Luottamusmiesten kuuleminen -Sidonnaisuudet	Haastattelut: - Tilintarkastaja -Sirpa Selonen, Jyty ja Pia Malkki, Tehy
ke 28.2.2024	-Elinkeinopäällikön esittäytyminen -Henkilöstöasiat	- Elinkeinopäällikkö Tiia Irri - Henkilöstöpäällikkö Armi Marttila
ke 27.3.2024	-Tilinpäätöksen esittely	Haastattelut: - Hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen
ke 10.4.2024	-Arviointikertomuksen valmistelu	
ke 24.4.2024	-Arviointikertomuksen valmistelu	
ti 7.5.2024	-Arviointikertomuksen valmistelu	
ke 22.5.2024	-Arviointikertomuksen valmistelu -Tilintarkastuskertomus ja loppuraportti	 -Tilintarkastaja

3 Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2023

Talousarviossa, jonka kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuodelle 2023, on asetettu Hollolan kunnan strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio 2023 on perustunut kuntastrategian tavoitteisiin. Hollolan valtuusto hyväksyi 13.12.2021 kuntastrategian, joka ohjaa kunnan toimintaa ja päätöksentekoa vuoteen 2035 saakka. Strategia määrittää kunnan arvot sekä niiden pohjalta tehdyt visiot toiminnan kehittämiseen painopistealueista. Esitys strategisiksi ohjelmiksi on hyväksytty valtuustossa 20.6.2022. Strateginen ohjelma kertoo, miten kunta edistää vision saavuttamista kuluvalla valtuustokaudella.

Strategisista tavoitteista johdetut päämäärien saavuttamisen mahdollistajat ja näille asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty seuraavassa kappaleessa 3.1. Strategiset tavoitteet sisältävät myös tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, joihin tarkastuslautakunta on tarvittaessa ottanut kantaa samassa taulukossa strategisten tavoitteiden ja niiden toteutumisen yhteydessä.

3.1 Strategian toteutumisen mahdollistajat

Hollolan arvoina ovat ”Hirveen tulevaisuustaitoinen”, ”Hirveen rohkee”, ”Hirveen arvostava” ja ”Hirveen ketterä”.

Hollolan kaksiosaisena visiona on: ”Hirveen hyvä esimerkki” ja ”Hirveen haluttu”

Toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategian ohjelmiin perustuen:

Hirveen hyvä esimerkki:

- Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan.
- Esimerkillisen hyvä johtamisjärjestelmä
- Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta
- Esimerkillistä tiedolla johtamista
- Tasapainoisen talouden Hollola

Hirveen haluttu:

- Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä
- Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määritys
- Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistaminen
- Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle
- Kasvamme kestävän kehityksen kuntana ja vahvistamme ympäristöä ja luontoa hyvinvoinnin lähteenä
- Edistämme kuntalaisten ja työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä.

Strateginen visio: Hirveen hyvä esimerkki

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaus
Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan. Arvot tiedostetaan ja niiden pohjalle arvopohjainen arviointimenettely 2023 loppuun mennessä. Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa	Arvojen tunnettavuus organisaation sisällä-mittaus suoritettu. Vertailupohjaksi tuleville vuosille. Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 toteutettu 1. arvojen esittelykierros ja pohdinta organisaatiossa. Toimenpiteet 2023: Arvot kampanja henkilöstölle (sisäistys/pohdinta) ja esittely kuntalaisille. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Toteutus yhdistetty CAF-prosessiin 2024. CAF-prosessi käynnistetty helmikuussa 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa		🔴	Arvoja on nostettu esille viestinnässä ulkoisesti ja erityisesti sisäisesti. Arvojen tunnettuus ei kuitenkaan ole tavoitetulla tasolla. Työtä jatkettu 2024 ja CAF-arvioinnin yhteydessä saadaan myös arvio sisäiset tunnettavuudesta.
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistuminen ja sujuvoittaminen. Valtuustokauden tavoite: Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen hyvinvointialueen ja ympäristöterveydenhoidon, sekä työllisyyspalveluiden muutosten pohjalta: Hyvinvointialueuudistus ja ympäristöterveyshuolto 2022 vuoden loppuun mennessä. TE24 vuoden 2023 loppuun mennessä. Määräraha vuodelle 2023: 60.000 euroa	Vuoden 2024 toteutussuunnitelma valmis. Lähtötilannekuvaus: Alkuselvitys käynnissä. Toimenpiteet 2023: Hallintolakimiehen rekrytointi. Hallintosäännön uudistus. Vuoden 2024 toteutusvaiheen suunnittelu. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Hallintolakimies aloittanut maaliskuussa 2023. Hallintosääntöuudistuksen varsinainen valmistelu aloitettu ja valmistelu jatkuu 2023. Hyvä johtamisjärjestelmä (henkilöstöprosessien sujuvoittaminen) aloitus 2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa	Hallintolakimies on palkattu kuntaan, mikä on lautakunnan mielestä myönteistä kehitystä. Työ on selvityksen perusteella muilta osin vielä kesken.	🟡	Hallintosäännön uudistus toteutettu kesäkuussa 2024. Henkilöstöprosessien tarkastelu käynnissä ja sen tuotoksena saatavat päivitetyt menettelytavat/ohjeet valmistelussa.
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä. Malleja on valmiina kaikille kohderyhmille 100 %. Hyvinvoinnin jokaiseen palveluun ja jokaiselle kohderyhmälle valmistellaan kuulluksi tulemisen -malli. Määräraha vuodelle 2023: 25.000 euroa	Nykytilanteen kartoitus tehty. Lähtötilannekuvaus: Osallistavia toimintamalleja on palveluissa käytössä, mutta niitä ei ole jaettu kohderyhmäkohtaisesti. Toimenpiteet 2023: Kohderyhmäkohtainen tarkastelu nykytilanteesta tehty. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Hyvinvointikehikkoa varten on kirjattu nykyisiä hyvinvointipalveluiden osallisuuden toimenpiteitä. Osallisuuskoordinaattori aloitti 12.6.2023. Osallisuuden toimenpiteitä on kartoitettu kesän jälkeen koko kunnan osalta sekä tehty verkostotyötä alueellisiin- ja sisäisiin toimijoihin. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟡	Kuulluksi tulemisen malleja kehitetty laaja-alaisesti, joskin hivenen aikataulusta jäljessä.
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä. Ideoivan kulttuurin juurrutus.	Kulttuurin muutos mittaus vuoden 2023 lopussa.	Ideoiva Hollola-suunnitteluvaihe alkoi syyskuussa 2023. Ideaprosessin käyttöönotto vuodelle 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa		🔴	Ideoinnin uusi sisäinen toimintatapa käyttöön loppuvuonna 2024.

Valtuustokauden tavoite: Järjestelmä kehittyy, otettu käyttöön ja osallisuus/vaikutus mittaroitu. Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa	Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmista ideaprosesseista luovuttu, ilman korvaavaa järjestelyä. Toimenpiteet 2023: Ideoiva kunta – kampanja toteutettu 2023 ja seurantajärjestelmä luotu. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja				
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia Määräraha vuodelle 2023: 60.000 euroa	Aineistojen myyntipalvelu avattuna asiakaskäyttöön. Rakennuslupa-aineistot digitoituina. Lähtötilannekuvaus: Myyntipalvelun sopimukset tehtyinä, arkistojen digitointi käynnissä. Toimenpiteet 2023: Aineistojen myyntipalvelu avataan asiakaskäyttöön ja arkistojen digitoidaan loput rakennuslupa-aineistot. Omistaja: Kehityspäällikkö	Sähköinen myyntipalvelu avattiin asiakaskäyttöön 02/2023. Tavoite sen osalta toteutunut. Arkistojen digitointia tehtiin sekä kunnan omana työnä että palvelu-hankintana. Digitointipalvelun hankinnassa runsaasti haasteita, jotka vaikeuttavat etenemistä. Omana työnä toteutettu digitointi sujunut hyvin. Rakennusvalvonta-aineistojen digitointi jatkuu 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 23.535,09 euroa.		🟡	Myyntipalvelun osalta tavoite valmistui suunnitellusti. Digitointityö jatkuu digitoinnin tiekartan mukaisesti kunnan omana työnä konsernipalvelujen toimesta.
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen tonttien varauspalvelu. Määräraha vuodelle 2023: 25.000 euroa	Tonttien varauspalvelu avattuna asiakaskäyttöön Lähtötilannekuvaus: Varauspalvelun hankinnasta tehty sopimus Toimenpiteet 2023: Tonttien varauspalveluun julkaistava sisältö määritellään ja avataan palvelu asiakaskäyttöön. Omistaja: Kehityspäällikkö	Palvelu avattiin asiakaskäyttöön 02/2023, tavoite on toteutunut. Sisältöä täydennettiin vuoden aikana ja palvelussa on nyt tarjolla myös yritystontit. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 21.090,32 euroa.		🟢	
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Valtuustokauden tavoite: Kehitetään ympäristövalvonnan sähköisen asioinnin mahdollisuuksia. Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa	Selvitys asiointipalvelujen käyttöönottomahdollisuuksista ja suunnitelma jatkotoimenpiteistä valmistunut. Lähtötilannekuvaus: Ei ole käytössä sähköistä asiointipalvelua, asiointi tapahtuu sähköpostitse. Toimenpiteet 2023: Selvitetään saatavilla olevat asiointipalvelut ja niiden käyttöönoton edellytykset. Omistaja: Kehityspäällikkö	Selvitys sähköisen asioinnin mahdollisuuksista tehty. Tavoite on toteutunut. Selvityksessä todettu, että jäädään odottamaan sovellustoimittajien, sekä muiden kuntien kehitystyötä toimivien integraatioiden kehittämiseksi, ennen kuin edistetään asiaa Hollolassa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟢	
Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt. Reaaliaikainen idea- ja palautejärjestelmä	Suunnitelma laitettu täytäntöön. Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmasta ideajärjestelmästä luovuttu, ilman korvaavaa järjestelmää.	Ideat- ja palautteet prosessin palvelumuotoilu alkoi syksyllä 2023. Toteutus siirtyy vuodelle 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🔴	Ideat- ja palautteet prosessikuvaus laadittu 2024 ja toteutusvaihe loppuvuonna 2024.

Valtuustokauden tavoite: Palautejärjestelmä kokonaisuudessaan käytössä 2024. Vaikuttavuus arviointi 2025. Määräraha vuodelle 2023: 15.000 euroa	Palautejärjestelmä toimii, mutta vaatii kehittämistä Toimenpiteet 2023: Idea- ja palautejärjestelmän suunnittelu ja toteutus Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja				
Esimerkillistä tiedolla johtamista. Valtuustokauden tavoite: 1. Tiedonhallintamallin luominen 2. Tiedollajohtamisen tiekartan laadinta 3. Tiedollajohtamisen rakenteiden rakentaminen ja koulutus Määräraha vuodelle 2023: 100.000 euroa	Digitiekartta Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu tietojohtamisen ympäristön nykytilakuvaus ja selvitystyö. Toimenpiteet 2023: Tietoarkkitehtuurin kehityssuunnitelman luominen, tiedollajohtamisen tiekartan luominen. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, tietohallintopäällikkö	Tiedonhallintamallin laadinta aloitettu ja valmistuu keväällä 2024. Tietoarkkitehtuurin kehityssuunnitelma 2024 ja tiedolla johtamisen tiekartta loppuvuonna 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa		🔴	Tiedonhallintamalli valmistunut kesällä 2024. Tietoarkkitehtuurin kehityssuunnitelma 2024 ja tiedolla johtamisen tiekartta loppuvuonna 2024. Tiedonhallintamalli tuodaan kunnanhallitukselle syksyllä 2024 ja tiedollajohtamisen tiekartta valmistuu 2024 aikana.
Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys. Yksilötason osaamispolkujen tukeminen järjestelmäkehityksen ja prosessin systemaattisen kehittämisen kautta. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi siten, että palaute tulee selkeäksi osaksi suunnittelua. Valtuustokauden tavoite: Vuonna 2024 käyttöön otettavat järjestelmät tukevat osaamisen kehittämisen prosesseja. Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa	Suunnitelma laitettu täytäntöön. Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu Toimenpiteet 2023: Suunnitelma laaditaan ja henkilöstön perehdytys toteutettu Omistaja: Henkilöstöpäällikkö	Lähtötilanteen arviointi ja suunnitteluvaihe aloitettu syksyllä 2023. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025, koska suunniteltua Populuksen kehitysversiota ei tule käyttöön, vaan järjestelmä vaihtuu PersonecF, ESS ja OSS-kokonaisuuteen. Suunnittelu käynnistetty siten, että määrittely alkaa maaliskuussa 2024 ja henkilöstön koulutus alkaa vaiheittain 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🔴	Palveluntarjoajan muutoksista johtuen toteutus siirtynyt vuodella. Valmistelu käynnissä ja käyttöönotto 2025 alusta. Toiminnan täsmennys vuoden 2025 aikana.
Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa	Suunnitelma laadittu ja täytäntöönpano aloitettu. Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu Toimenpiteet 2023: Suunnitelma laaditaan ja aloitetaan täytäntöönpano Omistaja: Henkilöstöpäällikkö	Lähtötilanteen arviointi ja suunnitteluvaihe aloitettiin syksyllä 2023 strategisten osaamisten/kyvykkyyksien määrittelyllä. Osaamisten arviointi viedään osana kehitys- ja tavoitekeskusteluja käytäntöön vaiheittain vuodesta 2024 alkaen. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025. Suunnittelu valmistuu 2024 ja henkilöstön koulutus alkaa 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 4790,14 euroa.		🔴	Palveluntarjoajan toimenpiteiden vuoksi, järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025. Suunnittelu valmistuu 2024 ja henkilöstön koulutus alkaa 2024.
Tasapainoinen talous	Havaitut muutostarpeet tunnistettu ja toteutettu.	Talousraportoinnin sisällön muutostyö aloitettu. Korjausvelkaselvityksen suunnittelu valmis 2023, toteu-		🟡	Jatkuvan kehittämisen periaatteella dokumenttien muutos aloitettu ja täsmentyy

Valtuustokauden tavoite: Taloussuunnittelun kokonaisvaltainen kehittäminen raportoinnista ennakoivaan analysointiin: 1. Talousarvio muutettu toiminta- ja taloussuunnitelmaksi 2. Investointien talousvaikutusten arviointi selkiytetty 3. Korjausvelan seuranta otettu osaksi talouden kokonaistarkastelua Määräraha vuodelle 2023: 50.000 euroa	Lähtötilannekuvaus: Taloussuunnittelija palkattu 2022, vuoden 2023 talousarviokirjaan otettu mukaan toiminnan kuvaukset. Toimenpiteet 2023: Talousraportoinnin muutos toiminnallisten kuvausten osalta ja TA-kirjan jatkokehitys. Korjausvelkaselvitys. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, talouspäällikkö	tus alkoi tammikuussa 2024. Tilanneraportti odotetaan valmistuvan huhtikuussa 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa			vuoden 2024 aikana. Korjausvelkaselvityksen jatko täsmentyy syksyllä 2024. Investointien uudistettu suunnitteluraami otettu käyttöön TA2025 valmistelussa.

Asetettujen tavoitteiden toimeenpanoon on syytä kiinnittää tarkempaa huomiota. Moni tavoite on jäänyt suunnittelun asteelle, eikä tavoitteet ole toteutuneet ajallaan. Tarkastuslautakunta suosittelee, että tavoitteiden toteumaa seurataan säännönmukaisesti pitkin vuotta, jotta voidaan varmistua tavoitteiden toteutumisesta nykyistä paremmin.
Vastaus: Tavoitteiden toteutumista seurataan vähintään kunnan osavuosikatsausten yhteydessä ja lisöksi kunnan johtoryhmässä vuoden edetessä.

Strateginen visio: Hirveen haluttu

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**		**Vastaus**
Viestinnän vahvistus Monikanavaisen tiedotuksen, viestinnän ja markkinoinnin toteutus tavoitehakuisesti. Valtuustokauden tavoite: Kokonaismielikuvatutkimus 2025: Kokonaismielikuva (kaikki) 6,8, ja Hollola 8,2. Voisi ajatella muuttavansa 10 % Määräraha vuodelle 2023: 40.000 euroa	Vuoden 2023 viestintä- ja markkinointisuunnitelma toteutettu Toimenpiteet 2023: Markkinointistrategian luominen. Kunnanhallitukselle esitettävän viestintä- ja markkinointisuunnitelman toteutus. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja	Markkinointistrategian valmistelu käynnistynyt ja sen lopputuotos esiteltiin kunnanhallitukselle toukokuussa 2023. Strategian pohjalta laadittu erillinen toimenpideohjelma syksyllä 2023. Päijät-Hämeen yhteismarkkinointiin määrärahat vuodelle 2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 45.970 euroa.			Työtä edistetty suunnitelman pohjalta, joskin aikataulusta jäljessä. Viivästys perustui henkilöstövaihdokseen 2023 aikana.
Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittely Toteutetaan aktiivista maanhankintaa tulevaisuuden asunto- ja yritysalueiden toteutukseen. Toimintatapojen muuttaminen (ennakoiva kaavoitus versus rakentaminen). Valtuustokauden tavoite: Maanhankinta kehityksen tueksi, 25 ha/vuosi	Tavoite (mittari) 2023: Kaavoitusohjelman toteutuminen. Lähtötilannekuvaus: Strategisilla alueille kunnan kehittymistä varten tarvittavien maa-alueiden hankinta ei etene riittävän laajoina kokonaisuuksina vapaaehtoisilla kaupoilla. Kaavoitus ja infrarakentaminen on prosessina pitkäkestoista.	Kaavasuunnittelija rekrytoitu ja aloittanut työtehtävissä; kaavahankkeina Vähäselänojan ja Hälvälän pientaloalueiden asemakaavoitukset ja Hämeenkosken keskustan osa-alueen asemakaavamuutos. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 43.074,04 euroa.			

Määräraha vuodelle 2023 50.000 euroa	Toimenpiteet 2023: Rekrytoidaan uusi kaavasuunnittelija, jotta kaavoituksen ja rakentamisen prosessien kestoa saadaan sujuvoitettua. Omistaja: Kehitys- ja kaavoituspäällikkö				
Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistamien Keskustan kehittäminen asumisen ja palvelujen lisäämiseksi. Valtuustokauden tavoite: Keskustakorttelin toteutus alkaa viimeistään 2026. Määräraha vuodelle 2023: 350.000 euroa	Siirtyminen suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen. Lähtötilannekuvaus: Vuoden 2022 syksyn aikana toteutetaan kehittämisvaihe sopimuskumppanin kanssa, valmis vuoden loppuun mennessä. Toimenpiteet 2023: Alkuvuonna tehdään päätös siirtymisestä suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen kehittämisvaiheen tulosten pohjalta. Omistaja: Elinvoimajohtaja	Päätös siirtymisestä kaavoitusvaiheeseen on tehty valtuustossa 24.4.2023. Päätös siirtymisestä talonsuunnitteluvaiheeseen tehtiin 25.9.2023. Asemakaavamuutoksen luonnos ollut nähtävillä loppuvuonna 2023 ja talosuunnittelu on aloitettu joulukuussa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 315.925,43 euroa		🟢	
Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistamien Valtuustokauden tavoite: Luodaan mahdollisuuksia uudisrakentamiselle huomioimalla kysyntä. HAT:n vuokra asuntotuotantomäärän linjaus. Yksityisten ratkaisujen mahdollistaminen: Huoneistojen valmistumismäärä/vuosi kasvaa nykyisestä, 50 huoneistoa /v -> 70 huoneistoa/v Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa	Kaavoitusohjelman toteutuminen. Linjaus HAT:n vuokratuotannosta. Lähtötilannekuvaus: Tällä hetkellä ok-tonttien tarjonta ei vastaa kysyntää sijainnillisesti/laadullisesti. Vuokra-asuntojen määrä/laatu ei vastaa kysyntää. Toimenpiteet 2023: Luodaan mahdollisuuksia tonttituotantoon. Keskustelu HAT-linjauksesta vuokra-asuntojen suhteen. Omistaja: Kehitys- ja kaavoituspäällikkö, elinvoimajohtaja (HAT)	Keskustakortteleihin liittyen valtuustossa 24.4.2023 on linjattu, että Hollolan Asuntotalot Oy:llä on hankkeessa rooli ja vastuut kunnan lisäksi. Tällä tarkoitetaan vuokra-asuntojen toteutuksen jatkotyöstöä Hollola-talon kerroksiin 5–10. Päätös siirtymisestä talonsuunnitteluvaiheeseen tehtiin valtuustossa 25.9.2023 ja HAT:n hallituksessa 26.9. Keskustassa oleville kahdelle kaavan mukaan rakentamattomalle tontille tavoitteena saada asumisrakennushankkeita toteutukseen. Tonttitarjontaa on suunnittelussa Salpakankaan koulun asemakaavamuutoksella. Tavoitteena on poistuvan rivitaloalueen korvaaminen kerrostalorakentamisen mahdollistavalla kaavalla sekä lisätään pientalotontteja. Hälvälään aloitettu pientaloalueen kaavoitus. Vesikansaan aloitettu Norolanpellon ja Vähäselänojan asemakaavoitukset. Tasatarhassa ja Hirvimäki I alueella on tontteja vapaana ja vuonna 2024 Hirvimäen tonttitarjonta laajenee Hirvimäki II alueelle. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟢	
Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Vastataan Hollolan yritysten työvoimatarpeisiin Määräraha vuodelle 2023: 90.000 euroa	Avoimille työmarkkinoille työllistyminen - välitetty työhön tai työllistynyt muuten +5 % (2024 +10 %) nykytasoon verrattuna Lähtötilannekuvaus: Kuntakokeilun kautta tavoitetaan nyt n 70 % Hollolan työttömistä työnhakijoista. Yrityspalvelut (työvoiman tarjonta) ei vielä aktiivisesti tarjolla työnantajille. Toimenpiteet 2023: Työllisyysalueen rakentaminen, jatkuu 2024, johon	Päijät-Hämeen työllisyysalue sai myönteisen päätöksen 11/2023. Päätös vahvistetaan 3/2024. Päätöstä varten valmisteltiin 9 kunnan yhteistyösopimus ja aiesopimus Lahden kaupungin kanssa. Valmisteurakenne eri työryhmineen vuodelle 2024 on valmis, samoin valmistelulle on valittu ohjausryhmä 9 kunnan kuntajohtajista. Kunnan edustajat ovat osallistuneet Mikko Kesän TE24 valmennuksiin. Erityissuunnitelma on aloitettu yritys- ja työnantajapalveluiden osalta. Loppuvuodesta kilpailutettiin strategian luomiseen ja toimijoiden työpajojen vetämiseen KPMG. Vuonna 2025 alkaa toimiminen työvoimaviranomaisena, jolloin kaikki 9 kunnan työttömät työnhakijat ovat työllisyysalueen asiakkaina, ja jonka jälkeen voidaan vaikuttaa kokonaistyöllistymisen kasvuun kaikkien		🟢	

	luodaan yhteistä palvelumallia yrityksiä varten Omistaja: Työllisyyspäällikkö	työnhakijoiden osalta. Strategisen hankkeen valmistelun yhteydessä valitun mittarin toteutumisen seuranta voidaan aloittaa 2025, kun tietoja aletaan mitata. Hankkeen voidaan todeta onnistuneen, koska välitavoite on saavutettu ja Päijät-Hämeen työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 28.055,13 euroa.			
Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Hollolan kilpailukyvyn ja tonttimyynnin vauhdittaminen: Konkreettiset tarjoukset /neuvottelut, määrän kasvu + 10 % / vuosi. Toteutuneet kaupat / vuokraukset, määrän kasvu > 1 kpl. Määräraha vuodelle 2023: 12.000 euroa	Päätökset ja aikataulutus sekä aloitukset mahdollisista toimenpiteistä. Ollaan valmiudessa vastaamaan markkinan tarpeisiin. Lähtötilannekuvaus: Runsaasti vapaata tonttivarantoa. Ei vastaa markkinan tarpeeseen ja liikaa haasteita ja kilpailukykyä heikentäviä asioita mm. liittyen kaavoitukseen, vesihuoltoon, energiaratkaisuihin, julkiseen liikenteeseen ym. Toimenpiteet 2023: Kartoitetaan sisäisessä yhteistyössä mitä todetuille/havaituille haasteille voidaan tehdä ja aloitetaan mahdolliset toimenpiteet. Omistaja: Elinvoimajohtaja	Vetovoimaiset yritysalueet -toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin elinvoimavaliokunta 2.5.2023. ja kunnanhallitus 8.5. Suunnitelman toimenpiteisiin on ryhdytty. Toteutuman seurantaa tehdään suunnitelman mukaan. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 11.975,00 euroa.	**Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuodelle 2023 asetettu tavoite on ollut varsin maltillinen valtuustokauden tavoite huomioon ottaen.** **Jotta pitkän aikavälin tavoitteeseen voidaan päästä, tulisi vuositavoitteet asettaa kunnianhimoisemmin.**	🟢	
Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle. Valtuustokauden tavoite: Elinkeinopalveluiden, Ladecin, Lahti Regionin ja yrittäjäjärjestön yhteistyö on vakiintunut ja tunnistettu osa elinkeinopalveluita: Kuntakokonaisuudelle positiivinen kehitys: aktiivisten yritysten määrä, työpaikkojen määrä, uudet ja lopettaneet yritykset Määräraha vuodelle 2023: 43.000 euroa	Selkeämmän ja systemaattisemman toimintamallin perusteet luotu. Matkailun kehittämishanke käynnistetty. Lähtötilannekuvaus: Ladec tunnetaan, mutta ei osana Hollolan elinkeinopalveluja, ei uskalleta/osata käyttää kehittämispalveluja. Pieniltä matkailuyrityksiltä puuttuu tukiverkko. Toimenpiteet 2023: Kehitetään viestintää, vuorovaikutusta ja yhteistyötä -> kehitystä. Yrityshaastattelujen tuloksien kautta tehoa työvoiman saatavuuteen, oppilaitosyhteistyöhön, kehittämispalveluihin sekä yritysten ilmastotyöhön. Matkailun kehittämishankkeen rahoituksen haku. Omistaja: Elinkeinopäällikkö	Yrityshaastatteluja tehty 223 kpl (yhteydenottoja noin x2), tietoja on välitetty hyödynnettäväksi. Toimintaa ohjaava suunnitelma on edelleen työnalla. Markkinoinnin ja viestinnän kehittämisen resurssit suunnattiin kotisivu-uudistukseen, muuta markkinointityötä ei ehditty resurssien puitteissa tehdä laajemmin. Tavoite on päätetty ottaa uudelleen arvioitavaksi markkinoinnin suunnitelmallisuuden kehittämisen yhteydessä. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 39.386,19 euroa.	**Tarkastuslautakunta pitää erittäin huolestuttavana sitä, että markkinointia ei olla saatu kehitettyä eikä siihen olla resursoitu tarpeeksi.** **Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin ja tuloksiin yrityshaastattelut ovat johtaneet.**	🟡	Yritys- ja työllisyyspalveluja kehitettiin osana Päijät-Hämeen työllisyysalueen perustamista, ja kehitystyö jatkuu edelleen 2024 aikana. Tavoitteena tuottaa maakunnallisen yhteistyön tuloksena jokaista kuntaa hyödyttäviä palveluja, joita kunta voi markkinoida osana omia palveluitaan kunnan yrityksille. Tämä strateginen hanke arvioidaan vuoden 2024 aikana uudelleen.
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistuminen	Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu.	Lähtötilanteen arviointi toteutettu. Suunnittelu aloitettu ja toteutettu syksyllä		🔴	Palveluntarjoajan järjestelmämuutoksen viiveen vuoksi,

Valtuustokauden tavoite: 1. Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu 2. monimuotoisen tuen ohjelman laadinta suoritettu 3. toiminnallistaminen käynnissä Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa	Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu esivalmistelua ja selvitystyötä. Toimenpiteet 2023: Työurien monimuotoisuuden kartoitus. Omistaja: Henkilöstöpäällikkö	2023. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025. Monimuotoisen tuen ohjelma luotu ja henkilöstökoulutukset aloitetaan 2024 (esihenkilöiden valmennusohjelma helmikuu 2024 - syksy 2025). Perehdyttämisen kehittäminen ja työurien ääripäiden tarkastelu 2024 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.			aikataulussa noin vuoden viive.
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Rakennamme hyvinvoinnin moninaisten tavoitteiden ja hankkeiden viidakosta, yksinkertaistetun ja sujuvoitetun tavoitekehikon. Valtuustokauden tavoite: Kirkas hyvinvointisuunnitelma malli valmis. Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa	Toteutuneet työpajat. Lähtötilannekuvaus: Maakunnalliset- ja kunnan omat suunnitelmat on hyväksytty valtuustossa 2021. Toimenpiteet 2023: Hyväksyttyjen suunnitelmien, hankkeiden ja tavoitteiden tarkastelu. Teemakohtaiset työpajat. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Hyvinvoinnin ohjelmien etenemisestä on pidetty hyvinvoinnin esihenkilöiden työpaja 18.4.2023. Työpajan jälkeen on valmistelu hyvinvoinnin kehikkoa asiakasryhmien perusteella. Hyvinvoinnin kehikosta on tarkoitus rakentaa uusi hyvinvointisuunnitelmapohja. Uusi hyvinvointipalveluiden esihenkilöiden työpaja toteutetaan keväällä 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 28.747,58 euroa.		🟢	
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Valtuustokauden tavoite: Toteutetaan ennakoivaan hyvinvointiin tähtäävä hanke, joka sisältää niin liikkumisen, ruuan, mielen ja päihteet. Painopisteet etenevät paloittain. Sovellus eri kohderyhmille: Teemoista on suunnitelmat kohderyhmittäin. Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa	Kiusaamisen- ja päihteiden ehkäisyn suunnitelmat ovat valmiita. Lähtötilannekuvaus: Ennakoivaa hyvinvointityö on osa tehtävää hyvinvoinnin edistämistyötä hyvinvointipalveluissa. Ohjelmassa valitut teemat ovat liikunta, ruoka, mieli ja päihteet. Tehdään suunnitelma jokaiselle kohderyhmälle. Toimenpiteet 2023: Kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyön suunnitelmat valmiiksi. Loma-aikojen ohjatun toiminnan kehittäminen ja aamupalakokeilu. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Kiusaamisen vastaisen suunnitelman työryhmä on perustettu ja suunnitelma on valmistunut kevään aikana. Kiusaamisen vastaiseen toimintaan on tullut lisäksi someturva-ohjelma 1.8.2023 lähtien. Ohjelman käyttöönottoa ja koulutuksia tehty elokuun aikana. Suunnittelija on aloittanut 1.8.2023 hyvinvointipalveluissa ja hänen yhtenä työtehtävänä on koordinoida ohjelman jalkauttamista. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 48.611,83 euroa.	**Kiusaamisen ehkäisyn tavoitteet ovat toteutuneet, mutta päihteiden ehkäisystä ei mainintaa toteuman osalta.**	🟡	Hollolassa on ehkäisevän päihdetyön sisältävä toiminta-suunnitelma (kunnan hyvinvointikertomus- ja suunnitelma). Ehkäisevää päihdetyötä toimeenpanee monialainen kunnan hyvinvointityöryhmä.
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Perhekeskustyön kehittämisen jatkaminen Valtuustokauden tavoite: 1. Manuaali yhteistyömallista, käytössä 2. Virtuaalinen kohtaamispaikka, jossa ohjeet ja	Perhekeskusmanuaali valmistuu ja on jalkautettu kaikille perhekeskustoimijoille. Manuaalin ylläpitosuunnitelma on valmis. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskustoiminnan perus- ja varhaisen tuen palveluiden kokonaisuutta ja toimii osallisuuden, yhteistoimijuuden sekä yhteisjohtajuuden periaatteella. Kohtaamispaikka toimintaan on	Perhekeskusmanuaali on valmistunut ja jalkautettu. Kohtaamispaikkatoiminnan kehittämistä jatkettu yhteistyössä kolmannen sektorin ja Hyvinvointialueen kanssa. Avointa varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan Hollolan kunnan toimesta kolmessa paikassa (Salpakangas, Kalliola, Hämeenkoski). Fyysisen perhekeskuksen tarpeellisuus korostuu kohtaamispaikkatoiminnan kehittyessä. MLL osoittanut kiinnostusta yhteistyölle fyysisen perhekeskustoiminnan edelleen kehittämiseksi. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 40.352,08 euroa.		🟢	

manuaali saatavilla ja käytössä. 3. Käytäntöjen ja toimintatapojen juurruttaminen, käytössä. Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa	luotu joustava yhdessä sovittu selkeä rakenne. Lähtötilannekuvaus: Tehty valmistelutyötä ja luotu palvelukartta. Toimenpiteet 2023: Perhekeskustoiminnan kehittäminen osana SOTE-keskusta - Asiakaslähtöiset matalankynnyksen moniammatilliset lapsiperhepalvelut kaikkien saavutettavissa. Perhekeskusmanuaalin laatiminen ja jalkauttaminen. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja				
Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä. Hirveen harrastava Valtuustokauden tavoite: Kuntatalaisten harrastusmahdollisuudet lisääntyvät. Mittari: kpl. Harrastuneisuuden vahvistus näkyy hyvinvoinnin mittareissa. Mittari: muutos-%. Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa	Kouluikäisille järjestetyt harrastetunnit viikossa. Tavoite on 80 h/vko. Lasten ja nuorten harrastamiskysely on toteutettu. Lähtötilannekuvaus: Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kunnille erityisavustusta lukuvuodelle 2022–2023. Tavoitteena juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Kunnassa harrastuneisuutta tuetaan maksuttomilla tiloilla ja avustuksilla kaikissa kohderyhmissä. Toimenpiteet 2023: Harrastamisen Suomen mallin toiminnan kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toteutetaan harrastamiskysely lapsille ja nuorille. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Harrastustoiminnan kehittämistä jatkettu ja valmistelussa mallin laajentaminen eri ikäryhmiin. Hollolan kunnan oma harrastuskysely toteutettu 24.5.2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 26.567,29 euroa.	**Miten harrastetuntien lukumääräinen tavoite (80 h/vko) on toteutunut ja mitkä toimijat ovat tässä mukana?**		Harrastekerhoja on toteutunut noin 60 h/vko. Toimijoita ovat Wellamo, LASB, 4H, LABA, FC Kuusysi, SoG ja Breezy Studios. Lisäksi kuntaan on palkattu harrasteohjaaja, joka vetää kerhoja .n 12 h/vko sekä Kalliolan koululla koulun ja harrastustoiminnan yhteinen työntekijä n. neljä h/vko. Nämä viimeisimmät sisältyvät tuohon todennettuun 60 tuntiin.
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Valtuustokauden tavoite: Laadittu kehittämisohjelma, joka kokoaa yhteen kehittämistarpeet, eri asioiden edistämisen priorisoinnin, toimenpiteiden aikataulutuksen ja resursoinnin Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa	Hyväksytään Monta luontoa, monta mahdollisuutta –kehityssuunnitelma. Lähtötilannekuvaus: Luonnon ja ympäristön hyödyntäminen matkailutoiminnassa on kunnassa vähäistä. Tähän haetaan kokonaisvaltaista koordinointia ja asioiden hoitamista suunnitelmallisesti. Samalla edistetään myös asukkaiden liikkumista. Toimenpiteet 2023: Tehdään Monta luontoa, monta mahdollisuutta – kehityssuunnitelma.	Monta luontoa, monta mahdollisuutta -kehityssuunnitelma on hyväksytty kunnanhallituksessa 18.9.2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟢	

	Omistaja: Elinvoimajohtaja				
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Valtuustokauden tavoite: Kestävän elinvoiman Hollola. MAL-sopimuksen toimenpiteiden suunnittelu ja priorisointi kaudelle 2025–2029. HINKU päästötavoitetta toteuttavien toimenpiteiden priorisointi resurssien kohdentamiseksi oikein: 1) 2025-2029 MAL sopimus hyväksytty 2) CO2-vähenee 2007-->2025–50 % Määräraha vuodelle 2023: 70.000 euroa	Tavoite (mittari) 2023: MAL-sopimuksen valmistelu mukana olevien kuntien kanssa (sopimus 2024). HINKU-päästötavoitteita toteuttavien toimenpiteiden priorisointi. Lähtötilannekuvaus: Hollola on mukana Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa. Valtuusto on päättänyt, että olemme HINKU-kunta. Kunnan ilmasto-ohjelma on hyväksytty. Kiertotalouden toimintaa on Hollolassa hajautetusti eri paikoissa Toimenpiteet 2023: MAL-sopimuksen (24–27) valmistelu MAL-kuntien kanssa sovittavan aikataulun mukaan. HINKU-tavoitteiden arviointi ja priorisointi. Omistaja: Elinvoimajohtaja	Ilmasto-ohjelman hankeavustus saatu. Ilmastosuunnitelman toteutumisen myötä arvioidaan HINKU-tavoitteet ja priorisoidaan ne. Työ toteutetaan 2023 avustusrahoituksella. Vuoden 2024 arvio tehdään myöhemmin. Kauden 2024–2027 MAL-neuvottelut on aloitettu. Sopimuksen allekirjoitus arvioidaan toteutuvan ennen kesää 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟢	
Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Monta luontoa-opintokokonaisuus Valtuustokauden tavoite: Monta luontoa opintokokonaisuus syvenee ja jatkuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja laajenee muihin ikäryhmiin. Luontopassi/luontoopas: Monta luontoa suunnitelma ja opas valmis 100 % Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opintokokonaisuus käytössä 1.8.2023 alkaen Lähtötilannekuvaus: Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettava ympäristökasvatus vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Toimenpiteet 2023: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuuden runko on valmis. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	Perustettu työryhmä on valmistellut varhaiskasvatuksen - ja perusopetuksen suunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen mallin velvoittavat toimenpiteet valmistelussa. Soramäen luontoryhmä toimintaa kehitetty ja kartoitettu toiminnan laajentamista. Varhaiskasvatuksen monta luontoa-opintokokonaisuus on valmistunut vuonna 2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.		🟡	Hanketta edistetty tavoitteen saavuttamiseksi. Työ jatkuu.

Yhteenvetona todetaan, että toteutuneiden tavoitteiden kohdalla tavoitetaso ei ole ollut kovin korkealla. Kesken jääneiden hankkeiden osalta on syytä pohtia resursointia, aikataulutusta sekä suunnittelua, jotta tavoitteet eivät jäisi näin laajasti kesken. Hankkeiden loppuunsaattaminen edellyttää määrätietoista johtamista.

3.2 Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta

Kuntalain 118 §:n mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä (TP:n vahvistamisvuosi +4 vuotta) määräajassa.
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta (ei kertynyttä alijäämää)

TAI

- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta
    - TP2023: ylijäämää 2.919€/asukas
    - TP2022: ylijäämää 2.468€/asukas

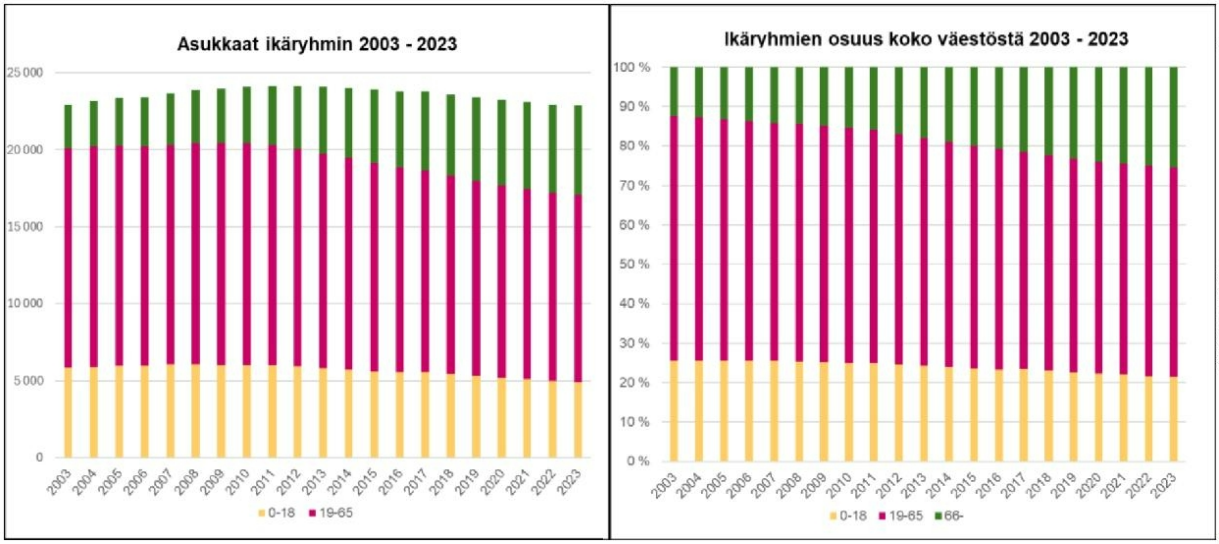
TAI

jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot

Kriteeri	Tilanne Hollolan kunnassa	Toteutuu/ei toteudu
1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	➢ TP2023: 191,9 % ➢ TP2022: 163,0 %	ei toteudu
2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	➢ 2023: 8,36 % (ka. 7,38 %) ➢ 2022: 21 % (ka.20,00 %)	ei toteudu
3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	➢ TP2023: 2.957 €/asukas ➢ TP2022: 3.462 €/asukas Kaikki kunnat: ➢ TP2022: 9.390 e/asukas ➢ TP2021: 9.083 e/asukas kuntakonsernien TP2023 tilastoja ei ole arviointikertomusta laadittaessa vielä saatavilla	ei toteudu
4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	➢ TP2023: 4,4 ➢ TP2022: 2,5	ei toteudu

3.3 Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 887, eli se laski viime vuoden aikana yhteensä 56 henkilöllä (-147 vuonna 2022). Vuodesta 2016 alkaen kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa.

Kunnanvaltuuston hyväksymä strateginen tavoite väestömäärän osalta lähtee olettamasta, että väkimäärää saadaan kasvatettua n. 3.000 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. **Tarkastuslautakunta kysyy, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla tavoitteeseen Hollolassa päästään.**

Vastaus: Kuntastrategian tavoite on lautakunnan kuvaaman mukainen. Strategiaa edistävät toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi on määritetty strategisina hankkeina, jotka määrittävät tavoitteet valtuustokaudelle (valtuusto §21, 20.6.2022). Talousarviossa on määritetty ne toimenpiteet, joilla valtuustokauden hanketavoitteiden saavuttamista edistetään talousarviovuoden aikana.

3.4 Arvio konsernipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Arvioidessa eri toimialueiden tavoitteiden toteutumista on huomattava, että kunnan toimialojen sitovuustaso on kaikilla palvelualueilla tulojen ja menojen netto (pl. Vesihuoltolaitos, yli-/alijäämä). Tilivelvollisia ovat johtavien viranhaltijoiden lisäksi kunnan toimielinten jäsenet ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää seuraavat vastuualueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, kehittämis- ja viestintäpalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualuetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja. Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, kehittämispalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallinto- ja viestintäpalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johta-

misen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoida ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti.

Konsernipalveluiden palvelualue huolehtii tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Konsernipalvelut

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	2 469 334	2 695 500	0	2 695 500	2 756 066	102,2 %	-60 566
TOIMINTA-KULUT	-5 316 912	-5 740 000	0	-5 740 000	-5 718 078	99,6 %	-21 922
TOIMINTA-KATE	-2 847 577	-3 044 500	0	-3 044 500	-2 957 746	97,2 %	-86 754

Konsernipalvelut eivät ole pystyneet toteuttamaan suurinta osaa asetetutuista tavoitteista. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko konsernipalveluiden osalta laadittu kehittämissuunnitelmaa, jonka avulla tavoitteisiin voitaisiin päästä.** Tulokset ovat olleet useana vuonna heikolla tasolla.

Vastaus: Konsernipalveluiden osalta viiveiden keskeinen syy löytyy kahdesta osatekijästä: 1. keskeisten toimijoiden vaihtuminen organisaatiossa, sekä 2. talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmämuutoksen viivästyminen, palveluntarjoajan aikataulutusten kautta. Molempien osalta on laadittu muutoksen hallinnan ohjelma, joka on toteutettu.

Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tontinmyyntiä ja markkinointia tulee monipuolistaa kaikin mahdollisin keinoin.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko Työterveys Wellamo Oy:n osalta selvitetty, onko kunnalle koitumassa jälkikäteen taloudellisia seuraamuksia yhtiön päättämisen jälkeen.
Vastaus: Tämänhetkisen tiedon mukaan Työterveys Wellamon omistajilta ei odoteta lisäpanostusta yhtiöön, sen lopettamisen jälkeisten vastuiden kattamiseen. Se, paljonko kunta mahdollisesti saa osakesijoituksestaan takaisin, selviää vasta vuoden 2024 loppupuolella.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategian ohjelma*: Tasapainoinen talous*
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	🔴 🟡 🟢	**Vastaukset:**
Tasapainoinen talous Korjausvelan laskenta omaisuuslajeittain	Selvitys laadittu 9/2023 mennessä Vastuutaho: Talouspäällikkö	Sovittu konsulttien kanssa aloituspalaveri tammikuulle 2024 ja etenemissuunnitelma keväälle 2024.		🔴	Korjausvelkaselvitystyö jatkuu vuoden 2024 aikana. Alkuselvityksessä esille nousseiden kehityskohteiden edistämisellä.
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä. Kunnan tunnettavuuden edistäminen	Tammikuussa kunnanhallitukselle esitettävän tiedotus-, viestintä- ja markkinointisuunnitelman toimenpiteet toteutettu. Vastuutaho: Hallinto- ja talousjohtaja	Markkinoinnin yleissuunnitelma esitettiin kunnanhallitukselle 22.5.2023. Toteutusohjelma valmistui syksyllä 2023.		🟡	Tavoitteita edistetty suunnitelman mukaisesti, joskin henkilövaihdokset johtaneet ajalliseen viiveeseen.
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä. Palaute ja ideajärjestelmän kehittäminen	Suunnitelma laadittu 2023 Vastuutaho: Hallinto- ja talousjohtaja	Suunnitelman laadinta aloitettu syksyllä 2023.		🔴	Toteutukseen siirrytään 2024 aikana.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus	🔴🟡🟢	Vastaukset:
Etätyön käytäntöjen kehittäminen Hybridityöllä hyvinvointia -hankkeen avulla	Hankkeessa laaditut yhteiset hybridityön mallit ja Hybridillä hyvinvointia -hankkeen saattaminen loppuvaiheeseen. Vastuutaho: Henkilöstöpäällikkö	Hybridityöllä hyvinvointia-hanke päättyi 31.5.2023 Toteutettu johtoryhmän sparraus, esihenkilöiden ja tiimien workshopit sekä kunnan ohjeistus. Hankkeen loppuraportti on valmis.		🟢	
Hankinnoissa kestävän kehityksen edistäminen	Kunnan hankintaohjeisiin kirjattujen kestävän kehityksen linjausten huomioiminen mm. tarjouspyynnöissä sekä hiilijalanjäljen pienentäminen hankinnoissa Vastuutaho: Hallintolakimies	Hanketta edistetään 2024, uuden hankinnan asiantuntija perehdytys vaiheen jälkeen.		🔴	Hankinta-asiantuntija aloittanut keväällä 2024. Kestävän kehityksen periaatteet sisällytetty kesäkuussa -24 hyväksyttyyn hankintaohjeeseen.
Sähköisten palvelualustojen kehittäminen ja tehokas hyödyntäminen	Virtuaalikokous- ja oppimisalustojen tehokas käyttäminen vähentää liikkumisen tarvetta Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	Henkilöstön osaamisen kehittymistä tuetaan laajalla koulutustarjonnalla koulutuskumppanimme avulla (Eduhouse).	**Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka aktiivisesti koulutustarjontaa on hyödynnetty vuoden 2023 aikana.**	🟡	Eduhousen laajamittaisen hyödyntämisen hidasteena olleet opetustoimen koulutuskorvauskysymykset. Asian selvitys kesken.
Kiertotalouden ja laitteiden elinkaaren maksimoinnin huomioiminen kilpailutuksissa	Elinkaarihallinnassa tulee huomioida kierrätyksellinen näkökulma Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	Elinkaari- ja rahoitus-palvelusopimus on (Hansel DPS kilpailutus) uudistettu vuoden 2023 alkuosiossa.	**Tarkastuslautakunta toteaa, että kierrätyksellinen näkökulma jää toteumasta avoimeksi.**	-	Ratkaisumalli sisältää tietoteknisten laitteiden kierrätyksen.
Digitaalisen hiilijalanjäljen pienentäminen	Tiedon- ja dokumenttien hallinnan selkeyttäminen. Tietostrategian luominen. Vastuutaho: Tietohallintopäällikkö	Voimassa olevaa ohjeistusta on päivitetty vuoden 2023 alkuosiossa tiedon hallinnan osalta. Huomioiden myös tietosuojaan liittyvät asiat.		🟡	Tietostrategiatyö hidastui tietohallintopäällikkövaihdoksen johdosta.

3.4 Ympäristöterveydenhuolto (Hollolan kunnan osuus), sekä Tarkastuslautakunta, Strategiset ohjelmat ja Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot.

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSAOLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEA-MA
TOIMINTA-TUOTOT	155 281	0	0	0	13 071	-	-13 071
TOIMINTA-KULUT	-80 242 840	-332 100	0	-332 100	-332 303	100,1 %	203
TOIMIN-TAKATE	-80 087 559	-332 100	0	-332 100	-319 232	96,1 %	-12 868

Tarkastustoimi

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSAOLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEA-MA
TOIMINTA-TUOTOT	0	0	0	0	0	-	0
TOIMINTA-KULUT	-27 604	-42 700	0	-42 700	-34 019	79,7 %	-8 681
TOIMIN-TAKATE	-27 604	-42 700	0	-42 700	-34 019	79,7 %	-8 681

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		
Lakisääteiset tehtävät kuntalain mukaisesti. Tavoitteen toteutumiseen tarvittava määräraha: 42 700 euroa	Täytetään lakisääteiset vaatimukset, säännölliset kuulemiset ja ajallaan tehty arviointikertomus. Vastuutaho: Puheenjohtaja	Arvioinnit suoritettu suunnitelman mukaisesti.	Arvioinnin tarkastuslautakunnan suoriutumisesta antaa kunnanvaltuusto.		

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		
Mahdollistetaan sähköinen osallistuminen kokouksissa	Sähköisten kokousten määrä 100% (tavoite) Vastuutaho: Puheenjohtaja	Mahdollistettu kattavasti.	Arvioinnin tarkastuslautakunnan suoriutumisesta antaa kunnanvaltuusto.		

Strategian toteuttaminen

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	0	0	0	0	0	-	0
TOIMINTA-KULUT	-63 611	-1 300 000	0	-1 300 000	-660 988	50,8 %	-639 012
TOIMINTAKATE	-63 611	-1 300 000	0	-1 300 000	-660 988	50,8 %	-639 012

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	384 820	300 000	0	300 000	586 813	195,6 %	-286 813
TOIMINTA-KULUT	-12 000	0	0	0	0	-	0
TOIMINTAKATE	372 820	300 000	0	300 000	586 813	195,6 %	-286 813

3.5 Arvio Ympäristöterveyslautakunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2023	TILINPÄÄ-TÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	-	3 053 700	0	3 053 700	3 220 035	105,4 %	-166 335
TOIMINTA-KULUT	-	-3 053 700	0	-3 053 700	-3 220 014	105,4 %	166 314
TOIMIN-TAKATE	-	0	0	0	21	-	-21

Strategian ohjelma: *Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan*
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä.
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	🔴 🟡 🟢	Vastaukset:
Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan Arvojen jalkauttaminen ympäristöterveydenhuollossa kaikki kunnat huomioiden	Arvojen läpikäynti yksiköissä Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja	Keskustelut tiimeissä on käyty ja ne sisältyvät valmistuneeseen laatukäsikirjaan.		🟢	
Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen Ympäristöterveyslautakunnan toiminnan vakiinnuttaminen	Lautakunnan toiminta on suunnitelmallista ja aikataulutettua. Vastuutaho: Ym-päristöterveys-johtaja	Kokoukset aikataulutettiin puolivuosittain. Kokouskäytännöt kehittyivät vuoden kuluessa.		🟢	
Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä Suunnitellaan seudullisen ympäristöterveydenhuollon viestinnän ja tiedotuksen tavat	Suunnitelma laadittu. Vastuutaho: Ympäristö-terveysjohtaja, Eläinlääkintähuollon päällikkö	Suunnittelu on käynnistynyt. Omat internet-sivut ovat käytössä.		🟡	Ympäristöterveyshuollolle on laadittu viestinnän runkosuunnitelma ja toteutus ollut käynnissä vuodesta 2023.

Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen Osallistutaan aktiivisesti alueen hyte-työhön muiden toimijoiden mukana	Hyte-yhteistyöhön osallistuminen. Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja	Ympäristöterveydenhuolto on mukana ehkäisevän päihdetyön verkostoissa. Muilta osin ei olla mukana hyte-yhteistyössä.		🟢	

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	**Mittari ja toimenpiteet**	**Toteuma**	**Arviointi ja suositus**	🔴🟡🟢	Vastaukset:
Sähköinen osallistumismahdollisuus eläinlääkintähuollon vastuualueen kokouksiin	100 % kokouksista (lähtötaso ei tiedossa) Vastuutaho: Eläinlääkintähuollon päällikkö	Kaikkiin kokouksiin on ollut mahdollista osallistua etäyhteydellä.		🟢	
Potilasasiakirjojen toimittaminen eläinten omistajille sähköisesti	90 % potilasasiakirjoista (lähtötaso ei tiedossa) Vastuutaho: Eläinlääkintähuollon päällikkö	Lähtötaso on kartoitettu. Tavoite toteutui tilakäyntien osalta.		🟢	
Etätarkastusten käyttömahdollisuuksien selvittäminen	Keskustelut vastuualueilla ja tiimeissä käyty, ohje toimintatavoista tehty Vastuutaho: Ympäristöterveysjohtaja	Keskustelut tiimeissä on käyty ja ohje on valmistunut.		🟢	

3.6 Arvio Hyvinvointivaliokunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua. Hyvinvoinnin palvelualue muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueista. Vapaa-aikapalveluiden vastuualue pitää sisällään nuoriso-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä pakolais- ja maahanmuuttoasioiden kokonaisuudet. Hyvinvoinnin palvelualue vastaa kyseessä olevien vastuualueiden toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä, päätösten valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Hyvinvoinnin palvelualueen toiminnan painopiste on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, oppimisesta ja sivistyksestä sekä mahdollistaa kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTATUOTOT	4 648 451	3 909 700	0	3 909 700	4 385 895	112 %	-476 195
TOIMINTAKULUT	-53 306 330	-55 152 400	-1 050 000	-56 202 400	-57 169 424	102 %	967 024
TOIMINTAKATE	-48 657 879	-51 242 700	-1 050 000	-52 292 700	-52 783 530	101 %	490 830

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset:
Digikompetenssin vahvistaminen •osaamisen hankkimista ja kehittämistä (henkilöstö, lapset ja nuoret) •uusia kykyjä, valmiuksia, keinoja ja tapoja toimia ja toteuttaa toimintaa sekä asiakaspalvelu •kyvykkyys toimia tavoitteellisesti digitaalisissa ympäristöissä vahvistuu. Tavoitteen toteutumiseen varattu määräraha: Laitevuokrat 3–4 luokkalaisten ja 7–8 luokkalaisten digilaitteet Digihankkeiden omarahoitusosuudet: •Esi- ja perusopetus 24 080 euroa	Syntyy uusia käytänteitä, malleja, toimintatapoja, työn/palvelun tekemisen/toteuttamisen tapoja Hyödynnetään uusia digitaalisia areenoja vuorovaikutussuhteiden luomisessa Varhaiskasvatuksessa 1 digilaite/7 lasta •lähtötaso 70 prosenttia Henkilökohtainen digilaite käytössä kaikilla 3–4 ja 7–8 luokkalaisilla •lähtötaso 3- ja 7-luokkalaisilla digilaite Vastuutaho: Hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmä	Hanketyöntekijäjohtoisesti digitaidot nosteeseen sekä digipedagogiikan juurruttaminen ja tasa-arvon luominen digiosaamisessa hankkeet on saatu päätökseen hankesuunnitelmien mukaisesti. Toimintaa pyritään kehittämään hankkeen kokemusten ja esitettyjen johtopäätösten pohjalta.	**Tarkastuslautakunta kysyy, onko kaikilla luokka-asteilla 3. luokkalaisista ylöspäin digilaitteet käytössä (myös 5-6 luokkalaisilla).**		6. luokkalaisten osalta käyttöönotto syksyllä 2025, jonka jälkeen kaikilla luokka-asteilla 3-9 on käytössä.

•Varhaiskasvatus 10 770 euroa					

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset:
Energian ja vedenkulutuksen seuranta	Tilapalveluiden indikaattoritietoa ja järjestelmiä hyödyntäen pyritään löytämään ratkaisut energian ja vedenkulutuksen käytön tehostamiseen. Vastuutaho: Hallinto ja toimintayksiköt yhdessä tilapalveluiden kanssa.	Toimintayksiköissä on toteutettu kehittämistoimia sähkön ja vedenkulutuksen käytön tehostamiseksi yhdessä tilapalveluiden kanssa.			
Kierrätyksen ja lajittelun tehostaminen	Lajittelumahdollisuuksien lisääminen yksiköissä, lajittelu osaksi kasvatustyötä. Vastuutaho: Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla yhteistyössä elinvoiman ja tilapalveluiden kanssa.	Valmisteilla on yhdessä elinvoiman palvelualueen ja tilapalveluiden kanssa kuntatasoista toimintamallia jätteen lajitteluun ja kierrätykseen, huomioiden uuden jätelain muutokset.			
Lähiluontomahdollisuudet oppimisympäristönä	Lähiympäristön (luonnonkoulun, pihakoulun) mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa sekä leikkiympäristönä. Vastuutaho: Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla ja vastuualueiden ympäristökoordinaattoreiden tuella.	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa hyödynnetään lähiympäristön ja luonnon tarjoamat mahdollisuudet opetuksessa ja toiminta-/leikkiympäristönä. Päiväkodit ja koulut ovat sijoittuneena Hollolassa maantieteellisesti niin, että lähiympäristöä on ketterää hyödyntää. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. Geopark ja Opinpolku-toiminta tukevat lähiympäristön hyödyntämistä oppimisympäristönä.			

<u>Tarkastuslautakunnan arvio:</u>

Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvoinnin palvelualueen tavoitteet ovat toteutuneet varsin hyvin. Tavoiteasetannassa voisi olla kuitenkin enemmän määrällisiä, mitattavissa olevia tavoitteita.

3.7 Arvio Elinvoimavaliokunnan palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisen asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä. Palvelualue tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, huolehtii osaltaan joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomaistehtäväjärjestelyistä sekä vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Palvelualue koostuu seitsemästä vastuualueesta: kehitys- ja kaavoituspalvelut (kaavoitus, maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto), kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos, ruoka- ja siivouspalvelut, työllisyyspalvelut sekä elinvoiman hallinto. Suoraan elinvoimajohtajan alaisuudessa sijaitsee asiantuntijaorganisaatio, joka koostuu elinkeino-, työllisyys- ja joukkoliikennepalveluista. Lisäksi vastuualueen käyttötaloudessa on varattu budjetti kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (pl. investoinnit, jotka tilataan erikseen). Työt tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Tuloarviot ja määrärahat

Elinvoiman palvelualue, (sis. VHL)

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	24 410 184	25 262 800	0	25 262 800	25 443 204	101 %	-180 404
TOIMINTA-KULUT	-26 763 249	-26 020 100	0	-26 020 100	-25 603 306	98 %	-416 794
TOIMINTA-KATE	**-2 279 722**	**-707 300**	0	**-707 300**	**-103 515**	15 %	-603 785
TILIK. YLI-/ALIJÄÄMÄ	-12 577 052	-10 510 600	0	-10 510 600	-10 437 806	99 %	-72 794

Elinvoiman palvelualue, (ilman VHL)

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	MUUTOKSET 2023	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	19 736 029	20 410 300	0	20 410 300	21 021 048	103 %	-610 748
TOIMINTA-KULUT	-24 262 441	-23 260 600	0	-23 260 600	-23 032 826	99 %	-227 774
TOIMINTA-KATE	**-4 453 069**	**-2 800 300**	0	**-2 800 300**	**-1 955 191**	70 %	-845 109
TILIK. YLI-/ALIJÄÄMÄ	-12 521 474	-10 510 600	0	-10 510 600	-10 221 374	97 %	-289 226

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset:
Rakennustietojen selvitysprojekti. Kiinteistöverotuksen perusteena käytettävien rakennustietojen selvittäminen ja korjaaminen. Tavoitteen toteutumiseen varattu määräraha: Sisältyy talousarvioon. Vuodelle 2023 varattu 85 000 euroa palveluhankinnan maksuerien mukaisesti.	Koko kunnan alueen rakennustietojen selvitystyö palveluhankintana 2022–2023. Tavoitetasona kaikille 2017–2023 ajalla tehdyille selvityksille yhteensä 10 % / 400 000 euroa pysyvä lisäys kiinteistö-verokertymään verrattuna 2017 vuoden tilanteeseen ensimmäisten selvitystöiden alkaessa. Vastuutaho: Kehityspäällikkö	Toteutunut projektisuunnitelman ja sopimuksen mukaisesti. Tietojen selvittämisen osuus valmistunut 2023. Rakennustietojen välittäminen rekistereihin kunnan omana työnä on käynnissä ja valmistuu 2024 aikana. Arvioitu kokonaisvaikutus kiinteistöverotuloihin noin 660 000 euroa/vuosi, pysyvä vuotuinen lisäys. (FCG:n laskema arvio nykyisten verotuskäytäntöjen ja arvostamis-perusteiden mukaisesti.)			

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Tavoite	Mittari ja toimenpiteet	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset:
Toteutetaan Hollolan Tilapalvelu Oy:n energiansäästösuunnitelmat (päätös elinvoimavaliokunta 4.10.2022, kh 17.10.2022)	Energiansäästötoimenpiteistä on pitkä lista, jotka kohdistuvat kaikki rakennuksiin. Vastuutaho: Reijo Reponen	Satulinnan päiväkodin energiatehokkuushanke valmistui helmikuussa. Kukkilan päiväkodin energiatehokkuus-hanke valmistui elokuussa.			

<u>Tarkastuslautakunnan arvio:</u>

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä kehityksenä sitä, että raakamaata on pystytty hankkimaan tavoitetta enemmän. Hollolan kunnan kehittäminen edellyttää aktiivista maanhankintaa myös jatkossa.

3.8 Kuntakonserni ja konsernivalvonta

Hollolan kuntakonserni muodostui vuonna 2023 peruskunnasta ja kolmesta tytäryhtiöstä: Hollolan Asuntotalot Oy, Hollolan Tilapalvelut Oy ja Asunto Oy Tervasmiilu. Kuntakonserniin on lisäksi yhdistelty omistusosuuden mukainen osuus viidestä kuntayhtymästä. Konsernitilinpäätös on laadittu Kilan kuntajaoston ohjeiden mukaan täydellisenä konsernitilinpäätöksenä.

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, jonka mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnasta ja taloudestaan säännöllisesti kunnanhallitukselle.

Talousarviossa on hyväksytty konserniyhtiöille seuraavat yleiset ja yhtiökohtaiset tavoitteet:

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäisen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudatetaan konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Talouteen liittyvä tavoite:

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2022 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen
- Kunnan korjausvelkaselvitykseen osallistuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut alla kolmen merkittävimmän tytäryhtiön tavoitteiden toteumat.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Asuntotalot Oy ja Koy Tervasmiilu

Strategian tavoite: *Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa. Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	🔴🟡🟢	Vastaukset:
Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %.	Asukasvaihtuvuus oli 2,4 %/kk (2,3 %/kk vuonna 2022)		🔴	HAT: Tavoitearvon alle on päästy eli tavoite on täyttynyt. Vuoteen 2022 verrattuna hieman kasvanut. Tavoite on, että asukasvaihtuvuus olisi mahdollisimman vähäistä.
Asiakkaiden tyytyväisyys	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0.	Asiakas tyytyväisyys oli 4,0.		🟢	
Kuntastrategian mukaisten hankkeiden edistäminen konserniohjauksen, sekä kuntayhteistyön kautta	Asumisen PTS-suunnitelma osana strategisia ohjelmia laadittu.	Investointisuunnitelma hyväksytty yhtiön hallituksessa 26.9.2023.		🟢	

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Tilapalvelut Oy

Strategian tavoite: *Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset:
Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla	Vuonna 2023 pitkän ajan korjausvelkatavoite määritetty.	Korjausvelkaa koskevat määrittelyt tehdään alkuvuodesta 2024.		🟢	
Kunnan energiasäästöohjelman laadintaan ja täytäntöönpanoon osallistuminen.	Vuodelle 2023 osoitetut Tilapalveluiden toimenpiteet suoritettu.	Kukkilan päiväkodin, Satulinnan päiväkodin ja Vesikansan varikon energiatehokkuushankkeet on tehty, LED-valoja asennettu Salpakankaan koulun A ja C-osaan, Pyhäniemen kouluun, sekä Soramäen päiväkotiin. EC- puhaltimia asennettu kirjastoon, Nostavan kouluun ja jäähalliin. Vesivirtaamat säädetty Herralan-, Pyhäniemen-, ja Nostavan kouluissa. Aurinkopaneelit asennettu Kukkilan päiväkotiin ja Salpakankaan koulun B-osaan syksyn aikana. Kunnanhallituksen 17.10.2022 ja astetta alemmas kampanjan asetetut tavoitteet on saavutettu.		🟢	

Yhteenvetona voidaan todeta, että tytäryhteisöille asetetut tavoitteet on saavutettu pääasiassa hyvin.

4 Henkilöstö

Hollolan kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstötyön linjaukset on kuvattu uudessa henkilöstöohjelmassa, joka pohjautuu kunnanvaltuuston 13.12.2021 hyväksymään strategiaan vuosille 2022–2035. Osana kuntastrategiatyötä on valmisteltu valtuustotasolla seurattavia strategisia tavoitteita ja ohjelmia, jotka kunnanvaltuusto hyväksyi 20.6.2022.
Henkilöstöohjelman valtuustotasolla seurattavat strategiset tavoitteet ovat esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys sekä edistää kuntalaisten työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä (henkilöstönäkökulma).

Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstökertomuksen esittämistavassa tapahtuneet muutokset eivät mahdollista kattavaa arviointia henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi. Henkilöstökertomuksesta tulisi käydä ilmi henkilöstöä koskevat keskeiset tavoitteet, mittarit ja toteumat.

Henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämiseksi on käynnistetty paljon erilaisia hankkeita ja ohjelmia. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten hankkeiden ja ohjelmien tavoitteiden toteumaa on seurattu kunnassa.** Henkilöstöasioiden vertailtavuutta tulee parantaa niin, että henkilöstöasioiden kehitystrendit ja muutokset ovat selkeästi nähtävissä.
Vastaus: Valtuustotason päätösten mukaisia hankkeita seurataan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen kautta. Muiden kehittämishankkeiden (esim KEVA) edistymistä seurataan hankekohtaisen raportoinnin yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolot ovat hieman laskeneet edellisvuodesta.

Pitkäaikaisten sairauspoissaolojen määrä on edelleen huolestuttavan korkea. Työterveyshuollon tulee kiinnittää erityistä huomiota työperäisten sairauspoissaolojen todellisiin syihin ja ennaltaehkäisemiseen. Korvaavaa työtä teki ainoastaan neljä henkilöä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tätä tulisi hyödyntää paljon nykyistä enemmän. Tällä olisi mahdollista vähentää sairauspoissaolopäivien lukumäärää.

Johdon tulee kiinnittää myös jatkuvasti huomiota siihen, että Hollolan kunta on kilpailukykyinen ja houkutteleva työnantaja myös tulevaisuudessa.

5 Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hollolan kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksen mukainen tilikauden tulos oli 10,7 milj. euroa (7,6 milj. euroa) ylijäämäinen. Alkuperäinen talousarvio laadittiin 5,8 milj. euroa ylijäämäiseksi ja valtuuston hyväksymien talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli n. 8,4 milj. euroa ylijäämäinen. Poikkeuksellisen vahva tulos oli seurausta kertaluonteisista verotuloeristä.

Tilinpäätös mahdollisti yhteensä 10,6 miljoonan euron investointivarausten kirjaukset, jotka kohdennettiin kuntatekniikan investointihankkeille. Investointivarausten ja poistoeron muutosten jälkeen tulos on 0,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

5.1 Tulot

Kunnan tulot (verotulot, valtionosuudet ja toimintatuotot yhteensä) olivat yhteensä noin 95 milj. euroa, vähennystä edellisvuoteen oli yhteensä 72 milj. euroa (-76,5 %).

Verotulot olivat yhteensä 56,1 milj. euroa, verotulot vähenivät 47,4 milj. euroa (-45,9 %) sotemuutoksen johdosta. Kunnallisveroja kertyi 46,4 milj. euroa eli noin 45,6 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöveroa kertyi 6,2 milj. euroa eli noin 0,1 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022. Yhteisöveroa kertyi 3,5 milj. euroa eli 2,0 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Valtionosuudet olivat noin 20,8 milj. euroa ja vähenivät 27,0 milj. euroa (-56,6 %).

Toimintatuotot olivat 17,7 milj. euroa ja ne kasvoivat 2,2 milj. euroa (14,3 %) vuodesta 2022. Myyntitulot kasvoivat vuodesta 2022 noin 2,2 milj. euroa. Tätä selittää pääosin Päijät-Hämeen ympäristöterveyshuolto taseyksikön toiminnan aloitus vuoden 2023 tammikuusta alkaen. Maksutuotot kasvoivat noin 0,5 milj. euroa edellisvuoden tasolta. Tuet ja avustukset kasvoivat noin 0,1 milj. euroa vuodesta 2022. Ulkoiset vuokratuotot vähenivät noin 0,7 milj. euroa, joka johtui Pelastusaseman myynnistä Päijät-Hämeen Hyvinvointialueelle tammikuussa 2023.

5.2 Menot

Toimintakulut olivat 74,0 milj. euroa. Toimintakulut pienenivät yhteensä 75,1 milj. euroa (-50,4 %) vuodesta 2022, kun sote kustannukset siirtyivät hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lähtien.

Hyvinvoinnin palvelualueen toimintakulut olivat 57,2 milj. euroa, missä kasvua on 3,9 milj. euroa eli 7,2 %. Toimintatuotot olivat 4,4 milj. euroa, jotka olivat noin 0,3 milj. euroa eli 5,6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannuksia aiheutui uuden määräaikaisen päiväkodin perustamisesta, (0,4 milj. euroa sekä varhaiskasvatuksen käyttöasteen, sijaistarpeen ja kolmiportaisen tuen lakimuutokset (yhteensä 0,6 milj. euroa).

Elinvoiman palvelualueen (ml. vesihuoltolaitos) toimintakulut olivat 25,6 milj. euroa, joka oli 1,2 milj. euroa (-4,3 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot olivat 25,4 milj. euroa, missä kasvua edellisvuoteen oli 1,0 milj. euroa (4,2 %). Liikennepalvelujen nettoylitystä (0,4 milj. euroa) kompensoi työllisyyspalvelujen työmarkkinatukimenojen alitus ja tulojen ylitys, yhteensä noin 0,4 milj. euroa.

Henkilöstökulut 39,7 milj. euroa kasvoivat 12 % vuoteen 2022 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 14 % ja henkilösivukulut 4 %. Henkilöstökulut ovat nousseet vuoden 2023 ai-

kana merkittävästi, johtuen osittain henkilöstölisäyksistä sekä kunta-alan virka- ja työehtosopimuksiin kohdentuneista palkankorotuksista ja niihin tulleesta vientialojen niin sanotusta perälautavaikutuksesta. Kunnan palveluksessa oli 31.12.2023 yhteensä 813 henkilöä eli 45 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 47 henkilöllä vuoteen 2022 verrattuna. Keskeisin henkilöstön määrää selittävä tekijä on Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuolto, maakunnan kunnat Lahtea lukuun ottamatta antoivat 1.1.2023 alkaen järjestämisvastuun Hollolan kunnalle.

Henkilöstöä siirtyi 35 liikkeenluovutuksella Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä. Tämän lisäksi 21 (v.2022: 26) henkilöä on joko irtisanoutunut tai irtisanottu ja eläkkeelle on jäänyt 16 (v.2022: 19) henkilöä. **Tarkastuslautakunta toteaa kehitysehdotuksena, että henkilöstökertomuksessa seurattaisiin työuran kestoa poislähteneiden osalta.**

Investointien osalta toteutuneiden investointikustannusten loppusumma oli 8,2 milj. euroa ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus n. 1,8 milj. euroa. Käyttö oli n. 5,5 milj. euroa talousarviovarausta pienempi. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli n. 2,4 milj. euroa. Kuntatekniikan investoinnit olivat 2,4 milj. euroa.

Maa-alueiden hankintaan varatusta 2,0 milj. eurosta käyttämättä jäi noin 0,8 milj. euroa. Arvopaperit ja osuudet investointimääräraha 1,5 milj. euroa jäi käyttämättä vuodelta 2023, investointi siirtyi vuodelle 2024.

Lainaa oli 31.12.2023 kunnan taseessa 1.043 euroa/asukas. Lainakanta pieneni vuodesta 2022. Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan vuoden aikana ja vanhoja lainoja lyhennettiin 5,7 milj. eurolla.

6 Vuoden 2022 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet

Hollolan kunnan valtuusto on käsitellyt kokouksessaan 12.6.2023 vuodelta 2022 laaditun arviointikertomuksen, valtuusto on päättänyt pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialojen ja hallituksen selvitykset. Selvitykset on tullut toimittaa niin, että ne on voitu käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa ja toimittaa tämän jälkeen myös tarkastuslautakunnalle.

Kunnanhallitus on käsitellyt arviointikertomukseen annetut havainnot kokouksessaan 18.9.2023. Kunnanhallitus on päättänyt merkitä tiedoksi toimialojen ja kunnanhallituksen selvitykset, vastaukset ja toimenpiteet arviointikertomuksessa 2022 esitettyihin havaintoihin. Kunnanvaltuusto on käsitellyt toimialojen vastineita 25.9.2023 kokouksessaan.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kunnanhallitukselta saamansa vastineet vuoden 2022 arviointikertomukseen ja toteaa, että tarkastuslautakunnan kysymyksiin on vastattu pääasiassa kattavasti.

Tarkastuslautakunta ilmaisee edelleen huolensa sairauspoissaolojen määristä, kuntamarkkinoinnin ja tonttimyynnin kehityksestä sekä konsernipalveluiden resursoinnista ja tavoitteiden toteutumisesta.

7 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteiden mittaamiseen ja raportointiin on saatu jonkin verran parannusta aiempiin vuosiin verrattuna, mutta joiltakin osin tavoitteiden asettaminen ja aikataulutus vaatii edelleen ponnisteluja. Tavoitetta asetettaessa tulee huomioida se, että tavoite on mitattavissa ja toteuma selkeästi raportoitavissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaoloja ei ole juuri saatu laskemaan edellisvuodesta. Pitkäaikaisten sairauspoissaolojen määrä on edelleen huolestuttavan korkea. Työterveyshuollon tulee kiinnittää erityistä huomiota työperäisten sairauspoissaolojen todellisiin syihin ja ennaltaehkäisemiseen.

Johdon tulee edelleen kiinnittää huomiota siihen, että Hollolan kunta on kilpailukykyinen ja houkutteleva työnantaja tulevaisuudessa.

Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tontinmyyntiä ja yritysten sijoittumispalveluita tulee helpottaa ja yksinkertaistaa potentiaalisten yritysten näkökulmasta. Samoin kunnan yleisen houkuttelevuuden ja kiinnostavuuden lisäämiseen tulisi panostaa. Kunnan markkinoinnille tulee laatia nykyistä tavoitteellisempi suunnitelma, jota tarkastellaan, arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti vuoden aikana.

Hollolan uusi kuntastrategia on otettu käyttöön vuoden 2023 alusta. Strategian toteutumista tulee mittaroida selkeästi, jotta strategian toteutumisen seuranta on mahdollista ja että strategia ohjaa toimintaa oikeaan suuntaan.

8 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialojen ja hallituksen selvitykset. Selvitykset tulee toimittaa niin, että ne voidaan käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa. Selvitykset on toimitettava myös tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta kiittää asianosaisia hyvästä yhteistyöstä ja toivoo, että yhteistyö tarkastuslautakunnan kanssa on myös jatkossa toimivaa ja arviointityötä tukevaa.

Hollolassa 22. päivänä toukokuuta 2024

Hollolan kunnan tarkastuslautakunta 2021-2024

Erkki Arvila, puheenjohtaja

Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja

Marko Mikkola, jäsen

Aada Söyrilä, jäsen

Tapani Ihalainen, varajäsen

Anne Suomäki, jäsen

Hannu Heikkilä, jäsen